

9.6.2015

STM/646/2015

Jakelussa mainituille

Viite

**SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TOIMINTAKERTOMUSKANNANOTTO
SOSIAALITURVAN MUUTOKSENHAKULAUTAKUNNAN TOIMINTAVUODESTA 2014**

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa valtion talousarvioasetuksen (1243/1992) 66 i §:n edellyttämän toimintakertomuskannanottonsa sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toiminnasta vuodelta 2013 ja niistä toimenpiteistä, joihin sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnasta annettu toimintakertomus, 7.5.2015 annettu tilintarkastuskertomus ja muut selvitykset antavat aihetta.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta on erityistuomioistuimeen rinnastettava sosiaalivakuutuksen lautakuntatyypinen muutoksenhakuelin. Sen toiminnasta säädetään sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnasta annetussa laissa (1299/2006). Lautakunnan tehtävänä on kansalaisten oikeusturvan ja yhdenvertaisuuden edistäminen tuottamalla oikeudenmukaisen, yhdenmukaisen ja perustellun päätöksen kohdullisessa ajassa kansalaiselle, joka on tyytymätön Kansaneläkelaitoksen tekemään päätökseen. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta ei ole muutoksenhakuelin opintotukea ja työttömyysturvaa koskevis-
sa asioissa. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön kirjanpito-
sikköön ja sen tilinpäätös raportoidaan osana ministeriön tilinpäätöstä.

1. Yleisarvio ja valmistelu

Vuonna 2014 tavoitteena oli 23 000 asian käsitteleminen ja koko vuoden keskimääräisen käsittelyajan lyhentäminen seitsemään kuukauteen. Valitusten käsittelyaika on ollut vuonna 2014 keskimäärin 6,98 kuukautta. Tavoite keskimääräisestä 7 kuukauden käsittelyajasta saavutettiin hyvin. Toimintavuonna ratkaisumäärälle asetettu tavoite lähes saavutettiin (99 %) lautakunnan ratkaistessa yhteensä 22 916 valitusasiaa. Ratkaisumäärätavoitteen osalta toiminta pysyi lähes samana, kun edellisenä vuonna tulostavoitteesta toteutui 101 prosenttia.

Valitusten keskimääräinen käsittelyaika laski edellisen vuoden 8,3 kuukaudesta (256 päivää) 6,98 kuukauteen (215 päivää). Vuonna 2014 sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta ratkaisi valitusasioita yhtä paljon kuin samanaikaisesti tuli vireille. Vuosien 2009 – 2013 aikana ruuhkaa on purettu yhteensä noin 17 700 asialla, mutta vuonna 2014 ruuhkaa ei kyetty purkamaan, vaan vireillä olevien valitusten kokonaismäärä kasvoi 1071 asialla. Vuonna 2014 sosiaaliturvan muutoksenhakulautakuntaan saapui yhteensä 23 987 valitus- ja poistoasiaa. Vireille tulleiden asioiden määrä vuonna 2014 kasvoi edellisestä vuodesta 15 prosentilla eli 3077 valitusasialla. Lisäksi vuodelta 2013 siirtyi vuodelle 2014 ratkaisemattomia asioita yhteensä 12 462.

Valitusten käsittelyajat ovat olleet liian pitkiä, mutta viime vuosina kehitys on ollut hyvää ja käsittelyaikoja on saatu huomattavasti lyhennettyä. Vuoden 2014 tulos on kuluvan tulossopimuskauden paras. Hyvästä kehityksestä huolimatta lautakunnan käsittelemien asioiden valitusaikoja pitäisi edelleen lyhentää. Vireille tulevien asioiden määrän kasvu on huolestuttavan suurta ja uhkaa kasvattaa ratkaisemattomien jonossa olevien asioiden määrää ja johtaa siihen, että käsittelyaika alkaa jälleen pidentyä.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toiminta ja sen kehittäminen ovat toimintakertomuksen ja muun aineiston perusteella tuottaneet hyvän tuloksen toimintavuodelta 2014 (arvosana 4+).

Kannanotto on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriön sisäisessä valmisteluryhmässä sekä vakuutusosaston johtoryhmässä. Kannanotto on käsitelty ministeriön virkamiesjohtoryhmässä, esitelty hallinnonalan kehittämispäivillä 2.6.2015 ja sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta on antanut siitä palautteen. Sosiaali- ja terveysministeri on tehnyt päätöksen kannanotosta kansliapäällikön esittelystä. Valmistelu on perustunut ministeriön sisäiseen ohjeeseen, Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomukseen ja vuosiyhteenvedoon sekä sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toimintakertomukseen.

2. Tulossopimuksen toteutuminen

2.1. Arvio yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumisesta

Sosiaali- ja terveysministeriön strategia ”Sosiaalisesti kestävä Suomi” määritteli hallinnonalan kolme päälinjausta:

- hyvinvoinnille vahva perusta,
- kaikille mahdollisuus hyvinvointiin sekä
- elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan strategisten tavoitteiden toteutuminen ja vaikuttavuus on arvioitu Valtiovarainministeriölle annetussa hallinnonalan tuloksellisuuskertomuksessa hyväksi (asteikko: erinomainen, hyvä, tyydyttävä, välttävä).

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden osalta toiminnan tavoite on edistää muutoksenhakijoiden oikeusturvaa toimeentuloturvaan koskevissa asioissa tuottamalla mahdollisimman nopeasti lainmukaisia, yhdenmukaisia ja oikeudenmukaisia yksilöllisesti perusteltuja päätöksiä. Lautakunnan onnistumista seurataan lautakunnan päätöksistä vakuutusosoikeuden muutosprosentin, kanteluiden määrän osalta sekä lisäksi käsittelyajan osalta.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan käsittelyaika mitataan kahdella eri tarkastelujaksolla, vuoden ja kuukauden ajanjaksoilla. Kuukausitasolla tarkasteltuna käsittelyaika on laskenut joulukuun 2013 tasolta joulukuun 2014 loppuun mennessä yhteensä 1,3 kuukautta. Valitusten keskimääräinen käsittelyaika on edelliseen vuoteen verrattuna lyhentynyt. Vuonna 2013 luku oli 8,3 kuukautta ja vuoden 2014 luku oli 6,98 kuukautta.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toiminnan kehittäminen on ollut sosiaali- ja terveysministeriön painopisteenä. Käsittelyaikojen lyhentäminen ja siten muutoksenhakijoiden oikeusturvan parantaminen on ollut tärkein tavoite. Valituksia vähentäviä toimenpiteitä jatketaan suunnitelmien mukaisesti edelleen vuoden 2015 aikana. Vireille tulleiden asioiden määrä vuonna 2014 kasvoi edellisestä vuodesta 15 prosentilla eli 3077 valitusasialla ja vireillä olevien valitusten kokonaismäärä kasvoi 1071 asialla. Erityisen suurta kasvu on ollut 2014 kesästä lähtien, jolloin valitusasioiden määrä on kasvanut noin 30 prosentilla. Vireille tulevien asioiden määrän kasvu on huolestuttavan suurta ja uhkaa kasvattaa ratkaisemattomien jonossa olevien asioiden määrää ja johtaa siihen, että käsittelyaika alkaa jälleen pidentyä.

Oikeudenmukaisuuden vaikuttavuustavoitteet toteutuivat edellisvuoden tasossa. Kanteluiden määrä pysyi vähäisenä, kun niitä tehtiin vuonna 2014 ainoastaan 1 kappale, ja määrää voidaan pitää pienenä verrattuna lautakunnan asiamääriin.

Vakuutusosoikeuden ratkaisuisissa muutosprosentti oli vuonna 2014 keskimäärin 11 prosenttia, joka on hieman suurempi kuin vuonna 2013 (10 %) ja on alle tulosneuvotteluissa asetetun tulostavoitteen (15 %). Valtaosa kanteluista koski lautakunnan pitkää käsittelyaika. Tältä osin sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta ylitti tavoitteen. Koska ylemmän asteen muutospäätöksissä ja kanteluihin annetuissa

vastauksissa ei ole mainittu lautakunnan päätösten perusteluja, niin tästä voidaan päätellä, että lautakunnan päätösten laatua on pidettävä hyvänä.

2.2. Arvio toiminnallisen tulostavoitteiden toteutumisesta

2.2.1. Toiminnallinen tehokkuus

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan taloudellisuustavoitteeksi asetettiin vuodelle 2014 se, että päätöksen hinta on 200 euroa. Toteutunut valitusratkaisun kustannus oli 201 euroa. Lautakunnan voidaan katsoa lähes täyttäneen tulostavoitteensa.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan tuottavuutta mitataan ratkaisuna henkilötövuotta kohden. Tulossopimuksessa työn tuottavuuden tavoitteeksi asetettiin 395 ratkaisua henkilötövuotta kohden. Tuottavuudelle asetettu tavoite toteutui hyvin, kun lautakunta ratkaisi 403 valitusasiaa henkilötövuotta kohden.

2.2.2. Tuotokset ja laadunhallinta

Vuoden 2014 osalta arvioitiin sosiaaliturvan muutoksenhakulautakuntaan saapuvan noin 22 000 valitusasiaa. Vuonna 2014 lautakuntaan saapui 23 987 valitusasiaa, mikä on 3 077 kappaletta enemmän kuin vuonna 2013.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan tulostavoitteena oli käsitellä 23 000 valitusasiaa. Lautakunta ratkaisi vuonna 2014 yhteensä 22 916 valitusasiaa, joka on 1 071 vähemmän kuin uusia saapui. Ratkaisuprosentti vireille tulleista asioista oli 95,54. Ratkaisumäärätavoite oli sama kuin edellisenä vuonna.

Palvelukyvyyn ja suoritteiden laadun osalta lautakunnalle oli asetettu tavoitteeksi käsittelyajan lyhentäminen 7 kuukauteen vuonna 2014. Vuoden 2014 keskimääräinen käsittelyaika oli 6,98 kuukautta, joten tulostavoite saavutettiin. Kuukausikohtaisesti tarkasteltuna lautakunnan käsittelyaika laski vuoden 2013 joulukuun yhteensä 7,6 kuukaudesta (234 päivää) 2014 joulukuun yhteensä 6,4 kuukauteen (195 päivää). Käsittelyaikavoitteeksi joulukuun 2014 osalta oli asetettu yhteensä 6 kuukautta.

2.2.3. Henkisten voimavarojen kehittäminen

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan henkilöstön koko vaihteli vuoden 2014 aikana virkavapauksien sekä vaihtuvuuden mukaan ja oli vuoden lopussa 58. Vuonna 2014 lautakunnassa ei ollut enää lainkaan työntekijöitä työelämävalmennus- tai työharjoittelusopimukseen perustuvassa toimenpiteessä. Henkilötövuosia kertyi vuoden aikana yhteensä 58.

Henkilötövuosien määrä laski edellisestä vuodesta, ja työntekijöiden vaihtuvuus väheni merkittävästi. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnassa oli vuonna 2014 tavoitteena, että määräaikaisten työntekijöiden osuus koko henkilöstöstä olisi alle 20 prosenttia. Määräaikaisten työntekijöiden osuus laski vuoden 2013 20,3 prosentista 15 prosenttiin. Määräaikaisten työntekijöiden osuutta koskeva tulostavoite täyttyi siten erinomaisesti.

Vuoden 2014 lopussa lautakunnassa tarkastettiin henkilöstö- ja koulutussuunnitelma sekä työterveyshuollon toimintasuunnitelma vuosille 2014 – 2016.

Asetetusta tulostavoitteesta huolimatta sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnassa ei toteutettu työtyytyväisyysbarometriä vuonna 2014. Työtyytyväisyysbarometri on toteutettu lautakunnassa aiempina vuosina marras-joulukuussa. Poikkeuksellisen työtilanteen vuoksi lautakunta päätti työterveyshuollon ehdotuksesta siirtää barometrin toteuttamisen alkuvuoteen.

Henkilöstön keskimääräinen sairauspoissaolojen määrä laski vuoden 2013 tasosta (7,1) merkittävästi ja oli vuonna 2014 keskimäärin 4,1 päivää henkilötyövuotta kohden, joten tältä osin lautakunta saavutti tavoitteensa. Henkilöstön osaamisesta on huolehdittu järjestämällä koulutusta. Koulutuspäiviä toteutui 3/hvt, mikä on tulostavoitteen mukainen määrä.

Vuoden 2014 aikana sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnassa yksikään työntekijä ei jäänyt eläkkeelle tai työkyvyttömyyseläkkeelle.

3. Valtiotalouden tarkastusviraston ja muiden tarkastusten huomiot

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan tilinpäätös on raportoitu osana sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöstä ja tilintarkastuskertomus sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnasta sisältyy tilintarkastuskertomukseen sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksestä vuodelta 2014.

Valtiontalouden tarkastusviraston 7.5.2015 päivätyssä tilitarkastuskertomuksessa sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksestä vuodelta 2014 ei ollut huomautettavaa.

Toimintakertomus on hallintojaoston hyväksymä. Toimintakertomuksen raportointi on ollut pääosin kattavaa ja selkeää.

4. Toimenpiteet

4.1. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnalle ehdotetut toimenpiteet

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan työprosesseja on tuloksellisesti kehitetty vastaamaan tarvetta käsittelyajan lyhentämiseen. Vuoden 2014 tulokset ovat olleet hyviä ja lautakunta on vuosien ajan toteuttanut tuloksellisia kehitystoimenpiteitä. Vuoden 2014 aikana alkanut vireille tulevien asioiden huolestuttava kasvu uhkaa kuitenkin myönteistä kehitystä.

Kun otetaan huomioon etuuskien merkitys edunhakijoille, käsittelyaikaa on vieläkin syytä lyhentää. Ministeriö edellyttää, että sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan tulosten kohentamiseksi:

- valitusasioiden ruuhkautumisen vuoksi käsittelyajat uhkaavat pidentyä aikaisemmasta. Tämä edellyttää lautakunnassa toteutettavaa sisäisen toimintaprosessin kehittämistä
- ottaa niin nopeasti kuin mahdollista käyttöön sähköisen asianhallinnan, jonka tarkoituksena on uudistaa, kehittää ja nopeuttaa lautakunnan työprosesseja
- päätöstuotanto pidetään tehokkaana huolehtimalla toimivista prosesseista ja optimaalisesta henkilöstörakenteesta.

4.2. Sosiaali- ja terveysministeriön toimenpiteet

Sosiaali- ja terveysministeriö tukee sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan sähköisen asianhallintaprosessin kehittämistä siten, että valitusten käsittelyssä päästäisiin kokonaan sähköiseen toimintaan.

Toimenpiteet, joita ministeriö aikoo toteuttaa, jotta sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toimintaedellytykset voisivat parantua:

- sosiaali- ja terveysministeriön johdolla jatketaan valtiovarainministeriön kanssa sovittuja lainmuutoksia sekä valmistellaan muita toimenpiteitä sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan käsittelyaikojen lyhentämiseksi
- sosiaali- ja terveysministeriö jatkaa Vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman hankkeena aloitettua sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan ja työttömyysturvan muutoksenhaku-

lautakunnan yhdistämisen selvittämistä. Samalla selvitetään uusien edullisempien yhteisten vuokratilojen hankkimista

- sosiaali- ja terveysministeriö tukee sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan sähköisen asianhallintaprosessin kehittämistä siten, että valitusten käsittelyssä päästäisiin kokonaan sähköiseen toimintaan.

Sosiaali- ja terveysministeri

Hanna Mäntylä

Kansliapäällikkö

Päivi Sillanaukee

JAKELU

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta
Ministeriön osastot
Tulossopimusten valmisteluryhmien puheenjohtajat ja sihteerit

TIEDOKSI

Valtiovarainministeriö
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiokonttori (Netra)
Perhe- ja peruspalveluministeri
Tarkastuspäällikkö

